דף עבודה: האמנציפציה והשפעתה על היהודים

שם: _____ **תאריך:** _____

איך עובדים? 1. קוראות את הקטע. **2.** עונות על המשימות שאחריו.
3. לא בטוחה? חוזרות לקטע. **4.** בסוף כל חלק מסמנות: ☐ **סיימתי!**

חלק א': חזרה – מהי אמנציפציה?

אמנציפציה = שחרור

היהודים מקבלים **שוויון זכויות** ונעשים **אזרחים** במדינה שבה הם גרים.

קטע 1: לפני ואחרי

לפני האמנציפציה היהודים באירופה חיו כקבוצה נפרדת.
היו להם **הגבלות**: איפה לגור, באיזה מקצוע לעבוד, ואם מותר לקנות אדמה.
אחרי האמנציפציה היהודי הוא אזרח – בדיוק כמו כל אזרח אחר.

קטע 2: צרפת – הראשונה באירופה

בשנת **1789** הייתה **המהפכה הצרפתית**.
הסיסמה שלה הייתה: **חירות, שוויון ואחווה**.
בשנת **1791** קיבלו יהודי צרפת **אזרחות מלאה**.

משימה 1: הקיפי את התשובה הנכונה.

1. מה פירוש המילה אמנציפציה?
   - ○ א. גירוש היהודים מאירופה
   - ○ ב. שחרור ושוויון זכויות ליהודים
   - ○ ג. מלחמה בין מדינות
2. באיזו שנה קיבלו יהודי צרפת אזרחות מלאה?
   - ○ א. 1789 ○ ב. 1791 ○ ג. 1894

משימה 2: לפני או אחרי? סמני וי (✓) במשבצת הנכונה.

המשפט	לפני	אחרי
היהודים יכלו לגור רק במקומות מסוימים.		
היהודי הוא אזרח שווה זכויות.		
היו הגבלות על המקצועות של היהודים.		
היהודים יכלו ללמוד באוניברסיטה.		

קטע 3: בכל מדינה – אחרת

צרפת: אזרחות מלאה ליהודים בשנת 1791.
ארצות הברית: החוק נתן חופש דת לכולם.
גרמניה: שוויון בחוק בשנת 1871.
רוסיה: היהודים כמעט לא קיבלו זכויות. היו הגבלות ורדיפות.

משימה 3: מתחי קו בין המדינה לבין מה שקרה בה.

צרפת ●	● שוויון בחוק בשנת 1871
רוסיה ●	● אזרחות מלאה בשנת 1791
ארצות הברית ●	● הגבלות ורדיפות
גרמניה ●	● חופש דת לכולם

☐ **סיימתי את חלק א'!**

חלק ב': איך האמנציפציה השפיעה על היהודים?

האמנציפציה הביאה הזדמנויות חדשות – אבל גם קשיים ושאלות.

קטע 4: הזדמנויות חדשות

אחרי האמנציפציה יהודים יכלו **ללמוד באוניברסיטה**, לעבוד ב**מקצועות חדשים** (כמו רפואה ומשפטים), ולהשתתף בחיים הציבוריים.
נוצרה תנועה חדשה בשם **תנועת ההשכלה**. אחד המנהיגים שלה היה **משה מנדלסון**.
אנשי ההשכלה רצו שהיהודים ילמדו גם **לימודים כלליים**: שפות, מדעים ותרבות.

משימה 4: השלימי בעזרת מחסן המילים. כל מילה – פעם אחת.

מחסן מילים:

מנדלסון	אוניברסיטה	שפות	ההשכלה	מקצועות

1. אחרי האמנציפציה יהודים יכלו ללמוד ב_____.
2. יהודים יכלו לעבוד ב_____ חדשים, כמו רפואה.
3. תנועת _____ רצתה שהיהודים ילמדו גם לימודים כלליים.
4. אחד המנהיגים של תנועת ההשכלה היה משה _____.
5. אנשי ההשכלה רצו ללמוד _____, מדעים ותרבות.

קטע 5: שאלת הזהות – מי אני?

היהודים התחילו לחיות בתוך החברה הכללית. חלקם שינו את **הלבוש**, את **השפה** ואת אורח החיים.

חלק מהיהודים **התרחקו** משמירת מצוות. היו שרצו לשנות את היהדות כדי להתאים אותה לעולם החדש – כך נוצרה **היהדות הרפורמית**.

אבל יהודים רבים **נשארו נאמנים** לתורה ולמסורת.

השתלבות	התבוללות
לומדים ועובדים בתוך החברה – ושומרים על היהדות.	מתרחקים מהיהדות ומהמסורת כדי להיות "כמו כולם".

חשוב לזכור: השתלבות היא <u>לא</u> התבוללות!

משימה 5: נכון או לא נכון? הקיפי.

1. כל היהודים התרחקו משמירת מצוות.	נכון	לא נכון
2. היהדות הרפורמית רצתה לשנות את היהדות ולהתאים אותה לעולם החדש.	נכון	לא נכון
3. אפשר להשתלב בחברה ולשמור על היהדות.	נכון	לא נכון
4. התבוללות פירושה לשמור על המסורת.	נכון	לא נכון

משימה 6: השתלבות או התבוללות? סמני וי (✓) במשבצת הנכונה.

מה הוא / היא עשו?	השתלבות	התבוללות
שרה למדה רפואה, וממשיכה לשמור שבת.		
יעקב עזב את המסורת כדי להיות "כמו כולם".		
רבקה עובדת כעורכת דין, ומתפללת בכל יום.		

☐ **סיימתי את קטעים 4 ו-5!**

קטע 6: אנטישמיות וציונות

גם אחרי השוויון בחוק, הרבה אנשים המשיכו לשנוא יהודים. זו **אנטישמיות**.

בשנת **1894** בצרפת הואשם קצין יהודי, **אלפרד דרייפוס**, בבגידה. הוא היה חף מפשע. זו **פרשת דרייפוס**.

יהודים רבים **התאכזבו**. הם הבינו: שוויון בחוק לא מספיק.

כך התפתחה **הציונות** (בסוף המאה ה-19): היהודים הם **עם**, והם צריכים בית לאומי משלהם – בארץ ישראל.

משימה 7: הקיפי את התשובה הנכונה.

למה התפתחה הציונות?

○ א. כי היהודים רצו להיות "כמו כולם"

○ ב. כי שוויון בחוק לא עצר את האנטישמיות

○ ג. כי צרפת ביקשה מהיהודים לעזוב

משימה 8: סדרי לפי הזמן: כתבי 1 ליד מה שקרה ראשון, 2 ליד מה שקרה אחריו, וכן הלאה.

רמז: חפשי את השנים בקטעים 2 ו-6.

	פרשת דרייפוס בצרפת
	המהפכה הצרפתית
	התפתחות הציונות
	יהודי צרפת קיבלו אזרחות מלאה

☐ **סיימתי את חלק ב'!**

חלק ג': לסיכום – מה את חושבת?

המשפט החשוב: האמנציפציה נתנה ליהודים **שוויון זכויות**.

אבל היא גם העלתה שאלה גדולה: **איך משתלבים בחברה – ושומרים על התורה, המסורת והזהות היהודית?**

משימה 9: דמייני שאת נערה יהודייה בצרפת בשנת 1791, ביום שבו היהודים קיבלו אזרחות.

מה משמח אותי?	**ממה אני חוששת?**

איך היה לי הדף? הקיפי: קל | בסדר | קשה

☐ **סיימתי את כל הדף – כל הכבוד!**

מפתח תשובות למורה

משימה	תשובה
משימה 1	1. ב – שחרור ושוויון זכויות ליהודים. 2. ב – 1791.
משימה 2	לפני: לגור רק במקומות מסוימים; הגבלות על המקצועות. אחרי: אזרח שווה זכויות; ללמוד באוניברסיטה.
משימה 3	צרפת – אזרחות מלאה 1791; רוסיה – הגבלות ורדיפות; ארצות הברית – חופש דת לכולם; גרמניה – שוויון בחוק 1871.
משימה 4	1. אוניברסיטה 2. מקצועות 3. ההשכלה 4. מנדלסון 5. שפות.
משימה 5	1. לא נכון 2. נכון 3. נכון 4. לא נכון.
משימה 6	שרה – השתלבות; יעקב – התבוללות; רבקה – השתלבות.
משימה 7	ב – כי שוויון בחוק לא עצר את האנטישמיות.
משימה 8	1 – המהפכה הצרפתית (1789) 2 – יהודי צרפת קיבלו אזרחות מלאה (1791) 3 – פרשת דרייפוס (1894) 4 – התפתחות הציונות (סוף המאה ה-19)
משימה 9	תשובה אישית. דוגמאות: משמח – לגור ולעבוד בכל מקום, ללמוד, להיות שווה. חשש – לשמור על המצוות והמסורת, שנאה שתמשיך, התרחקות מהקהילה.

טיפים לשימוש בדף

- אפשר לחלק את הדף לשלושה חלקים (א / ב / ג) ולתת כל חלק בנפרד, עם הפסקה קצרה ביניהם.
- קריאה בקול של הקטעים לפני עבודה עצמית עוזרת לתלמידות עם קשיי קריאה.
- משימה 9 מתאימה גם לשיחה בעל פה בכיתה.